

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Катедра медіакомунікацій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____

“ _____ ” _____ 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 06 – «Журналістика»

спеціальність 061 – «Журналістика»

освітньо-професійна програма «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

вид дисципліни обов'язкова

факультет соціологічний

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

30 серпня 2021 року, протокол № 10

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Анатолій ПОДОРОЖКО, старший викладач кафедри медіакомунікацій;

Програму схвалено на засіданні кафедри медіакомунікацій

Протокол від 27 серпня 2021 року № 8

Завідувачка кафедри медіакомунікацій

_____ Лідія СТАРОДУБЦЕВА

Програму погоджено з гарантом (керівником проектної групи) освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

Гарант освітньо-професійної програми
(керівник проектної групи)

_____ Лідія СТАРОДУБЦЕВА

Програму погоджено методичною комісією соціологічного факультету

Протокол від 27 серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії соціологічного факультету

_____ Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Культура мовлення» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів другого (магістерського) рівня спеціальності 061 – «Журналістика» освітньо-професійної програми «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: ознайомлення студентів з культурою мови, акторською подачею матеріалу, прийомами публічних виступів; навчання студентів досконалому володінню мовними засобами. Дисципліна має переваги та можливості для опанування не тільки ґрунтовними теоретичними знаннями з культури мовлення, але й навчає вільно володіти мовою, вміти правильно добирати мовно-виражальні засоби відповідно до мети й обставин спілкування.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: оволодіння культурою мови в медіа, опанування технікою діафрагмального дихання; постановка правильної артикуляції та чіткої дикції; виправлення мовних дефектів, усунення «говірки»; оволодіння вмінням робити паузи у мовленні (граматична, логічна, психологічна, люфт-пауза); розширення голосового діапазону; оволодіння мовами медійного мовлення з урахуванням типу медіа (радіо- і тележурналістика); отримання практичних навичок роботи перед мікрофоном та публічних виступів у медійному просторі.

1.3. Кількість кредитів: 3 кредити

1.4. Загальна кількість годин: 90 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
16 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	6 год.
Лабораторні заняття	
0 год.	0 год.
Самостійна робота	
58 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
0 год.	

1.6. Заплановані результати навчання: оволодіти знаннями щодо культури і техніки мови в різних типах медіа; знати норми і правила усного мовлення; оволодіти навичками роботи бродкастера та подкастера; опанувати прийоми майстерності радіоведучого; отримати практичний досвід роботи перед мікрофоном, навички мовлення та публічних виступів у медіапросторі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути такі програмні компетентності та результати навчання:

Загальні компетентності

- ЗК 1 Здатність генерувати нові ідеї та ініціювати створення власних проєктів, креативність
- ЗК 2 Здатність застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності, екстраполювати засвоєні знання до нових ситуацій
- ЗК 3 Здатність до управління та планування часу, володіння основами організаційного та комунікаційного менеджменту
- ЗК 4 Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, працювати в міжнародному контексті
- ЗК 5 Здатність до системного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, прагнення до саморозвитку
- ЗК 7 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК 8 Здатність бути критичним і самокритичним
- ЗК 9 Здатність до адаптації, гнучкість
- ЗК 10 Здатність самостійно виявляти та вирішувати проблеми в професійній діяльності
- ЗК 11 Здатність працювати в команді, комунікабельність, відкритість до діалогу, вміння висловлювати й обґрунтовувати свою громадянську позицію
- ЗК 12 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності, усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем
- ЗК 13 Здатність працювати на демократичних засадах у відповідності до етичних і правових норм, правил і документів
- ЗК 14 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Фахові компетентності

- ФК 1 Володіння базовими знаннями в галузі сучасних інформаційних технологій, комунікативістики, концепцій інформаційного суспільства, аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики, володіння теоретико-методологічними підходами до системного аналізу медіа
- ФК 2 Вміння впроваджувати в інформаційну діяльність новітні медіатехнології, принципи і прийоми роботи в конвергентному нюзрумі
- ФК 3 Вміння створювати аудіовізуальний контент, розробляти стратегії медіапроєктування та аналізувати комунікативний простір аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 4 Вміння використовувати базові та інструментальні знання щодо управління інформаційними процесами в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ФК 5 Вміння застосовувати інформаційні та комунікаційні інтернет-технології в професійній діяльності, користуватися технічними засобами збору, зберігання й обробки інформації, уміти працювати з інформацією в соціальних мережах
- ФК 6 Володіння специфікою різних видів аудіовізуального медіадискурсу з метою ефективного виконання професійних завдань
- ФК 7 Вміння створювати інноваційні медіапроєкти в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики

- ФК 8 Розуміння ролі цифрової журналістики у суспільстві, відповідальності журналіста, знання професійних стандартів, дотримання норм медійної етики у власній фаховій діяльності
- ФК 9 Вміння подавати інформацію в різних мультимедійних форматах, поєднувати аудіальні, візуальні та текстуальні складові медіаповідомлення, володіння сучасними інструментами аудіовізуальної комунікації
- ФК 10 Володіння знаннями щодо роботи журналіста в надзвичайних ситуаціях і в умовах соціально-політичних конфліктів
- ФК 11 Володіння технологіями цифрової безпеки, вміння критично мислити, застосовувати технології фактчекінгу та знання механізмів протидії технологіям медіаманіпуляцій в умовах інформаційних війн

Програмні результати навчання

- ПРН 1 Опанувати знаннями з основ журналістики та комунікативістики, концепціями інформаційного суспільства, теоріями медіа, володіти теоретико-методологічними підходами до системного аналізу медіа, вміти використовувати їх в професійній діяльності у галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ПРН 2 Оволодіти базовими знаннями сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, вміти застосовувати їх у професійній діяльності, опанувати навичками використання програмних засобів і роботи в Інтернеті; вміти працювати з інформацією в соціальних мережах, володіти технологіями веб-комунікацій, створювати веб-сайти та блоги, використовувати інтернет-ресурси для медіадосліджень
- ПРН 3 Уміти створювати аудіовізуальний медіаконтент, розробляти і реалізовувати авторські медіапроекти на основі опанування знаннями, технологіями та інструментами відеопродакшну (відеозйомка, постпродакшн і моушн-дизайн), дизайну візуальних комунікацій, 3D моделювання та комп'ютерної анімації, цифрового аудіовізуального мистецтва, VR і AR технологій
- ПРН 4 Опанувати фундаментальними знаннями з основ фотомистецтва (цифрова фотозйомка, постобробка фотографій), кіномистецтва (історія та теорія кіно, кінорежисура й кіновиробництво) та телемистецтва (інтерв'ю, робота в кадрі)
- ПРН 5 Оволодіти теоретичними знаннями і практичними навичками з журналістської майстерності, специфіки створення різних видів аудіовізуального медіадискурсу, функціонування реклами та PR в медіа, продюсування медіапроектів
- ПРН 6 Засвоїти професійні стандарти журналістської роботи, розуміти роль цифрової журналістики у суспільстві, специфіку соціальної відповідальності журналіста, вміти працювати на демократичних засадах та використовувати у практичній діяльності принципи і норми медіаетики, нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність в галузі медіа
- ПРН 7 Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі з новими об'єктами та у невизначених умовах, володіти знаннями щодо роботи журналіста в надзвичайних ситуаціях і в умовах соціально-політичних конфліктів
- ПРН 8 Уміти генерувати нові ідеї та ініціювати створення авторських проєктів, екстраполювати засвоєні знання до нових ситуацій, вміти створювати інноваційні медіапроекти в галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики
- ПРН 9 Уміти вчитися і оволодівати сучасними знаннями, прагнути до саморозвитку, вміти здійснювати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел
- ПРН 10 Набути навички самостійної роботи, виявляти ініціативу та підприємливість, бути критичним та самокритичним, вміти самостійно виявляти та вирішувати проблеми в професійній діяльності, демонструвати здатність до управління та планування часу, володіти основами організаційного та комунікаційного менеджменту

- ПРН 11 Уміти працювати в команді, бути комунікабельним, відкритим до діалогу, володіти культурою мовлення, вміти висловлювати й обґрунтовувати свою громадянську позицію
- ПРН 12 Уміти впроваджувати в інформаційну діяльність новітні медіатехнології, принципи і прийоми роботи в конвергентному ньюзрумі
- ПРН 13 Демонструвати в роботі толерантність, повагу до різноманітності та мультикультурності, усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, володіти технологіями блогінгу, вміти створювати проєкти в галузі громадянської журналістики
- ПРН 14 Уміти системно мислити, застосовувати аналіз і синтез, опанувати знаннями глобальних проблем сучасності, вміти визначати шляхи їхнього вирішення, аналізувати комунікативний простір для виявлення ключових характеристик медіасистем різного рівня, аналізу сучасного медіапростору
- ПРН 15 Застосовувати набуті теоретичні базові та інструментальні знання для управління інформаційними процесами та розв'язання практичних завдань у галузі аудіовізуальних медіа та цифрової журналістики в умовах сучасного медіавиробництва, змістовно інтерпретувати отримані результати
- ПРН 16 Уміти подавати інформацію в різних мультимедійних форматах, володіти навичками трансмедійного сторітелінгу, створювати аудіоподкасти, візуалізувати інформацію, поєднувати аудіальні, візуальні та текстуальні складові медіаповідомлення, володіти сучасними інструментами аудіовізуальної комунікації та цифрових медіа
- ПРН 17 Володіти технологіями цифрової безпеки, опанувати знаннями зі специфіки функціонування кіберкультури, вміти критично мислити, застосовувати технології фактчекінгу, володіти інструментарієм медіааналітики та медіакритики, знати механізми медіавпливу та протидії технологіям медіаманіпуляцій в умовах інформаційних війн
- ПРН 18 Спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, володіти лексиконом професійної іноземної мови, вміти працювати в міжнародному контексті, діяти соціально відповідально та свідомо, бути відповідальним за якість виконуваної роботи
- ПРН 19 Уміти розробляти стратегії медіапроєктування, проводити власні медіадослідження, вміти застосовувати на практиці та презентувати результати авторських науково-практичних досліджень і медіапроєктів

Викладання дисципліни передбачає елементи дистанційного навчання у зв'язку з необхідністю дотримання норм епідеміологічної безпеки згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2». Платформами дистанційного навчання є Zoom, Telegram і Google Apps.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Техніка мовлення

Тема 1. Основи риторики

Історія риторики. Logos. Слово. Мова. Мовлення. Поняття. Думка. Розум. Монолог і діалог. Риторика і культура мови. Літературна мова. Техніка мови. Стель вимови і мова руху тіла. Загальна характеристика лінгвістичної риторики. Загальна характеристика аргументативної риторики. Основні закономірності риторики. Закон ступеневої послідовності. Винайдення задуми, ідеї, мети (інвенція). Добір і розташування відповідного матеріалу (диспозиція). Втілення змісту у мовні форми вираження (елокуція і елоквенція). Тренування оперативної пам'яті, запам'ятовування (меморія). Виступ, публічне виголошення промови (акція). Самоаналіз успіхів та невдач (релаксація). Медіариторика як засіб ефективного спілкування з суспільством у всіх можливих життєвих комунікаціях. Розвиток риторики від стародавніх

часів до сьогодні. Зміст, мета і завдання медіариторики на сучасному етапі. Риторика в сучасних засобах масової комунікації.

Тема 2. Культура мови

Прийоми читання публіцистичного тексту. Голосові вправи на темпоритм. Класичний гекзаметр. Мовні такти. Логічний наголос. Донесення інформації до слухача. Читання інформаційного тексту перед мікрофоном. Робота з мікрофоном. Прийоми читання публіцистики. Розуміння вимог жанру. Різниця між інформаційним і художнім мовленням. Інтонаційні особливості того чи іншого жанру. Практичні навички роботи перед мікрофоном. Професійні якості подкастера і радіоведучого.

Розділ 2. Культура мовлення у медіапросторі

Тема 1. Мистецтво публічних виступів

Підготовка до публічного виступу. Етапи підготовки до публічного виступу. Концепція. Пошук джерел знаходження матеріалу. Вибір матеріалу. Зміст. Аргументація й критика. Види аргументів. Критичне осмислення. Вступ до промови. Способи подання матеріалу. Завершення промови. Способи запам'ятовування промови. Невербальні засоби оратора. Моделювання аудиторії. Розуміння предмета мовлення у слухачів. Стратегія виступу. Тактичні прийоми та засоби. Аналіз публічного виступу. Прийоми зацікавлення аудиторії. Мовленнєвий закон. Культура мовлення зростає по висхідній лінії від орфографічно-пунктуаційної грамотності (правильності) до стилістичної виразності, стильової доцільності, далі до комунікативної оптимальності та художньої майстерності. Прийоми публічних виступів у медіапросторі.

Тема 2. Риторика в сучасних медіакомунікаціях

Особливості мовлення на радіо і телебаченні. Риторика в повсякденному житті. Основні прийоми майстерності теле- і радіоведучого, бродкастера і аудіоподкастера. Теорія та практика розвитку навичок вільного мовного існування в різних жанрах журналістики. Акторська подача матеріалу. Закадровий текст. Публічні виступи. Аудіоетюди. Техніка мови. Робота з артикуляцією. Діафрагмальне дихання. Безшумний добір повітря. Демонстрація звучання в трьох регістрах при фізичному навантаженні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п с	лаб	інд	с. р.		л	п с	лаб	інд	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Техніка мовлення												
Разом за розділом 1	44	8	8	–	–	28	44	2	2	–	–	40
Розділ 2. Культура мовлення у медіапросторі												
Разом за розділом 2	46	8	8	–	–	30	46	2	4	–	–	40
Усього годин	90	16	16	0	0	58	90	4	6	0	0	80

4. Теми семінарських і практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна форма навчання)
	Розділ 1. Техніка мовлення	8	2
1	Основи риторики	4	–
2	Культура мови. Прийоми читання публіцистичного тексту	4	2
	Розділ 2. Культура мовлення у медіапросторі	8	4
1	Мистецтво публічних виступів	4	2
2	Риторика в сучасних медіакомунікаціях	4	2
	Разом	16	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна форма навчання)	Кількість годин (заочна форма навчання)
1	Розділ 1. Техніка мовлення		
	Практичне завдання «Техніка мовного такту»: аудіозапис читання інформаційного тексту з необхідністю виділяти логічний наголос, уміти обирати основні слова у кожному мовному такті й дотримуватись смислових пауз у кінці кожного такту	34	44
2	Розділ 2. Культура мовлення у медіапросторі		
	Підсумкове творче завдання «Монолог»: відеосюжет, створений на основі скоромовок і частомовок	68	90
	Разом	102	134

6. Індивідуальні завдання

За дисципліною «Культура мовлення» індивідуальні завдання не передбачені.

7. Методи контролю

Поточний контроль: усні опитування на заняттях за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем; мікроконтрольні роботи, що проводяться на початку заняття; оцінювання ступеня активності студентів та якості їхніх відповідей на заняттях; тестові завдання.

Контроль виконання самостійних робіт: перевірка виконання творчих завдань (усна доповідь, есе, індивідуальні та колективні аудіопроекти та мультимедійні презентації).

Контрольна робота за розділом 1 на тему «Техніка мовного такту»: аудіозапис читання інформаційного тексту з необхідністю виділяти логічний наголос).

Підсумковий контроль (залік): презентація та захист підсумкового творчого завдання «Монолог» (відеосюжет, створений на основі скоромовок і частомовок); перевірка рівня засвоєння студентами теоретичного та практичного навчального матеріалу в цілому; вміння студента використовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом		
Теми 1–8	Теми 1–8	10	60	40	100
25	25				

Критерії оцінювання письмових відповідей на теоретичні питання екзаменаційної роботи

№ з/п	Критерії оцінювання	Кількість балів за відповідь на одне питання				
		При максимум 5 балів	При максимум 10 балів	При максимум 15 балів	При максимум 20 балів	При максимум 40 балів
1	Відповідь повна, або з однією незначною помилкою	5 балів	9–10 балів	13–15 балів	17–20 балів	33–40 балів
2	Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	4 бали	7–8 балів	10–12 балів	13–16 балів	25–32 бали
3	Відповідь не досить повна та/або із суттєвими помилками	3 бали	5–6 балів	7–9 балів	9–12 балів	17–24 бали
4	Відповідь не повна, містить суттєві помилки	2 бали	3–4 бали	4–6 балів	5–8 балів	9–16 балів
5	Відповідь майже відсутня та/або не відповідає запитанню	0–1 бал	0–2 бали	0–3 бали	0–4 бали	0–8 балів

**Критерії оцінювання якості виконання
творчого завдання та/або авторського проєкту**

№ з/п	Параметри	Максимальна кількість балів за кожним із параметрів				
		При максимум 5 балів	При максимум 10 балів	При максимум 15 балів	При максимум 20 балів	При максимум 40 балів
1	Оригінальність концепції, нетривіальність ідеї, концептуальність задуму, креативність	1	2	3	4	8
2	Авторський стиль, індивідуальний почерк	1	2	3	4	8
3	Самостійність	1	2	3	4	8
4	Застосування вмінь, навичок та інструментів роботи у галузі цифрових медіа	1	2	3	4	8
5	Технічна якість виконання	1	2	3	4	8

**Параметри, за якими оцінюється якість виконання
мультимедійної презентації**

№ з/п	Параметри	Максимальна кількість балів за кожним із параметрів				
		При максимум 5 балів	При максимум 10 балів	При максимум 15 балів	При максимум 20 балів	При максимум 40 балів
1	Змістовність, повнота представленої інформації	1	2	3	4	8
2	Структурна чіткість, послідовність, вміння виділити головне, лаконічність у подачі матеріалу	1	2	3	4	8
3	Вміле використання прийомів візуалізації тексту	1	2	3	4	8

4	Єдність стилю, вдала композиція слайду та дизайн-рішення, кольори та шрифти	1	2	3	4	8
5	Грамотність, коректність, охайність оформлення	1	2	3	4	8

**Параметри, за якими оцінюється
усний захист творчого завдання та/або авторського проєкту**

№ з/п	Параметри	Максимальна кількість балів за кожним із параметрів				
		При максимум 5 балів	При максимум 10 балів	При максимум 15 балів	При максимум 20 балів	При максимум 40 балів
1	Змістовність доповіді, логіка, чіткість, послідовність	1	2	3	4	8
2	Володіння професійним лексиконом	1	2	3	4	8
3	Риторична компетентність	1	2	3	4	8
4	Вміле використання прийомів ведення академічної дискусії	1	2	3	4	8
5	Естетика презентації	1	2	3	4	8

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70–89	добре	
50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ, 2020. 286 с.

2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» : чинне законодавство станом на 01 січня 2020 року: Офіц. текст. Затв. Указом Президента України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. Голос України, 2019. 16 трав. № 90 (7096). С. 16–23.

3. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, допов. Київ : Алерта, 2021. 250 с.
4. Пантелюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення. Вид 2-ге., допов. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 224 с.
5. Риторика : навч. посіб. / упор. Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247 с.
6. Тріщук О. В., Фіголь Н. М. Словник помилкового слововживання в сучасних медіа / НТУУ «КПІ». Київ : Політехніка, 2015. 300 с.
7. Яковлева А. М., Афонська Т. М. Сучасний тлумачний словник української мови. 55 000 слів. Харків : Торсінг плюс, 2010. 672 с.
8. Яцимірська М. Культура мови журналіста : навч. посіб. 2-ге вид. Львів : ПАІС, 2017. 168 с.
9. Acker M. Speak With No Fear : Go from a nervous, nauseated, and sweaty speaker to an excited, energized, and passionate presenter. Sydney, NSW : Advance, Coaching & Consulting, 2019. 181 p.
10. Lucas S. The Art of Public Speaking. 13th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2019. 388 p.

Додаткова література

1. Анненкова І. В. Медиариторика : генезис, теорія і методологія, перспективи розвитку. Минск : Изд. Центр БДУ, 2014. 576 с.
2. Арістотель. Поетика. / вступ. ст. Й. У. Кобова; пер. із старогрецької Б. Тен. Київ : Мистецтво, 1967. 346 с.
3. Василенко В. А. Герман В. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. гуманіт. ф-в вищ. навч. закл. / Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, Сум. філ. Харк. нац. ун-ту внутр. справ. Суми : Наталуха А. С., 2011. 275 с.
4. Вжещ Я. Л. Базові категорії медіалінгвістики : медіа-мова, медіа-дискурс, медіа-текст // Нова філологія. 2014, № 60. С. 23–27.
5. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. Київ : Наукова думка, 2010. 432 с.
6. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посібник. – 2е вид., випр. і доп. Київ : Ліра-К, 2006. 240 с.
7. Кравцова І. А., Шпачук Л. Р. Основи культури і техніки мовлення: навч. посіб. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2013. 294 с.
8. Мельник Т., Струганець Л., Бобесюк О. Культура мови: від теорії до практики / Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2015. 216 с.
9. Пантелюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення / Київ : ЦУЛ, 2020. 224 с.
10. Brooke C. G. Lingua Fracta : Toward a Rhetoric of New Media. New Jersey : Hampton Press, 2009. 222 p. (New Dimensions in Computers and Composition).
11. Herrick J. A. The History and Theory of Rhetoric: An Introduction. 6th ed. New York ; London : Routledge, 2017. 330 p.
12. Rice J. The Rhetoric of Cool : Composition Studies and New Media / foreword by Gregory L. Ulmer. Illinois : Southern Illinois University Press, 2007. 208 p.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Як швидко підготувати промову, дикцію перед інтерв'ю. URL : <http://www.khorkin.com/.../73-kak-bystro-podgotovit-rech-dikciyu-pered-intervyu-na-televidenii> (дата звернення: 25.08.2021).

2. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці. URL : <http://www.journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=306> (дата звернення: 25.08.2021).
3. Логіко-емоційна виразність читання. Партитура. URL : http://www.dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k0839&T (дата звернення: 25.08.2021).
4. Методика постановки голосу. URL : <http://www.ukrbukva.net/34228-Metodika-posta-povki-golosa.html> (дата звернення: 25.08.2021).
5. Методика роботи над усвідомленістю і виразністю читання. URL : http://www.stud.com.ua/.../metodika_roboti_usvidomlenistyu_viraznisty (дата звернення: 25.08.2021).
6. Мова театру. URL : <http://www.74178953.blogspot.com/> (дата звернення: 25.08.2021).
7. Наголос в українській мові, його види. роль наголосу. URL : <http://www.subject.com.ua/textbook/mova/10klas/24.html> (дата звернення: 25.08.2021).
8. Ораторське мистецтво, ораторська майстерність. URL : <http://www.masterlev.com.ua/> (дата звернення: 25.08.2021).
9. Орфоєпія і культура мовлення. URL : <http://www.pidruchniki.com/1298010840537/.../orfoeriya> (дата звернення: 25.08.2021).
10. Орфоєпія української мови. Орфоєпічна норма // Студопедія. URL : http://www.studopedia.com.ua/1_19490_orfoeriya-ukrainskoi-movi-orgf... (дата звернення: 25.08.2021).
11. Рідна мова : Норми наголошування. URL : <http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/ridna.../index.php?> (дата звернення: 25.08.2021).
12. Скоромовки для дикції на кожний / Кафедра мови засобів масової комунікації. URL : <https://www.uk-ua.facebook.com/.../posts/717815478338760> (дата звернення: 25.08.2021).
13. Тренінгова технологія постановки професійного дихання. URL : <http://www.dsplace.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/.../Lumarenko.pdf> (дата звернення: 25.08.2021).
14. Вправа з техніки мовлення «Гекзаметр» // Обучение риторике. URL : <http://www.centri-zlatoust.ru/index.php?name=encyclopediya&id=18> (дата звернення: 25.08.2021).
15. Цифрова риторика. URL : <https://erhetic.org/> (дата звернення: 25.08.2021).
16. Чітка дикція / Онлайн-бібліотека Товариства «Вартова башта». URL : <https://www.wol.jw.org/uk/wol/d/r15/lp-k/1102001071> (дата звернення: 25.08.2021).
17. ILkiv School : Скоромовки – найкращий тренер для розвитку. URL : <https://www.facebook.com/.../videos/1253406521443046/> (дата звернення: 25.08.2021).